

Research Paper

Developing a model of effective parent-child interaction for preschool children (4 to 6 age): A qualitative study

Atefeh Bahrami¹, Maryam Fatehizade^{1,2}, Ahmad Abedi³, Mohamad Masoud Dayarian¹

1. Department of Counseling, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr, Isfahan, Iran.

2. Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.(Corresponding Author)

3. Department of Psychology and Education of Children with Special Needs, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Citation: Bahrami A, Fatehizade M, Abedi A, Dayarian M.M. Developing a model of effective parent-child interaction for preschool children (4 to 6 age): A qualitative study. J of Psychological Science. 2021; 20(103): 1213-1233.

URL: <https://psychologicalscience.ir/article-1-993-fa.html>



ORCID



doi [10.52547/JPS.20.103.1213](https://doi.org/10.52547/JPS.20.103.1213)

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Parent-Child,
Interactions Model,
Preschool

Background: The parent-child interaction is one of the determining factor in the cognitive, social, emotional and behavioral child's development in the early years of life. However, what are the components of effective parent-child interactions model of preschool's age?

Aims: The purpose of this study is to developing a model of effective parent-child interaction for preschool children.

Methods: The present study was under qualitative research strategy based on thematic analysis method. The study's population included all resources related to parent-child interactions that was selected by purposive sampling method that after removing the inessential items, 115 sources were examined Initial data were extracted from them. Initial data were extracted from them. Data were analyzed based on Braun & Clarke (2006) thematic analysis method and they were coded in term of parent-child interaction components.

Results: Since the primary data were rewritten and 89 basic themes were located in the first stage of coding. In the second stage 21 themes were identified. In the third stage, 8 global themes were abstracted, and thematic network was formed. Finally, the validity and reliability of model was performed using the interpretive credibility method. Therefore, the results were confirmed by expert's feedback.

Conclusion: The model of effective parent-child interaction of preschool children, has sufficient credibility. Thus, more researchers' attention to the issue of preschools' parent-child interaction, will help to develop new educational programs. It can also be a index for professionals to make parents aware the importance of parent-child interactions. Therefore, it is suggested that this model be used in the development of educational protocols based on parent-child relationships.

Received: 16 Oct 2020

Accepted: 09 Nov 2020

Available: 23 Sep 2021



* **Corresponding Author:** Maryam Fatehizade, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. Department of Counseling, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr, Isfahan, Iran.

E-mail: M.fatehizade@edu.ui.ac.ir

Tel: (+98) 9131004925

2476-5740/ © 2021 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Early childhood is the most important period of experiencing and interacting in child developmental processes (Black, Walker, Fernald, Anderson, DiGirolamo, and Devercelli, 2017). Some researchers emphasize issues beyond the transient stages of childhood development and believe that parent-child interactions play an important role in psychological development and the acquisition of basic skills in children (Maia, Frizzo and Lewandowski, 2020). Carnes-Holt, (2012) believes that parent-child interaction consists of a combination of unique behaviors, feelings and expectations in parents and children and represents security and love in relationships. The quality of parent-child interactions also affects the development of children's cognitive and social skills (Rhoades, Greenberg, Lanza, & Blair, 2011; Miller, 2000).

Numerous studies have been conducted on parent-child interaction. The results of Mirzaei Kotnaei et al. (2015) showed that parents' interaction with their children is a determining factor in the type of children's behavior. The research of Shafiei, Hashemi Razini and Shahgholian (2017) indicated that educating parents about individual differences, positive interaction and conflict resolution is effective in reducing children's behavioral-emotional problems. The research of Roshan, Aghayusefi, Alipour and Rezaei (2016) showed that the treatment of parent-child interaction was effective in reducing the severity of children's behavioral problems. The results of Karimi and Dashtbozorgi (2019) showed a reduction in children's behavioral problems and improved mother-child relationship. The study by Masoumi-Zare, Etemadi and Ahmadi (2012) showed that the integrated approach of positive parenting and behavioral therapy is effective in improving mother-child relationship in the dimensions of conflict and dependence. The results of Tahmasebi and Khosropour (2019) showed that improving parent-child interactions is effective for social skills and cognitive regulation of children's emotion. According to Aslani, Varasteh and Amanollahi (2016), positive parenting program training affects conflict, closeness,

dependence and positive relationship. Mija, Chen and Pin (2014) showed that parent-child relationship is an effective factor in the development of integrated personality in children. Research by Bussing, Nelson and Kurtz (2016); Bjorseth and Wichstrøm (2016); Damodaran (2013); Herschell, Scudder, Schaffner, and Slagel, (2017) indicated that optimal interactions are effective in reducing children's behavioral problems, mental health, and improving the parent-child relationship. Zhang (2011) and O'Connor (2006) also argued that children who have a positive relationship with their parents have a positive relationship with their preschool teachers either.

Since the emphasis on the role of parents is at the forefront of the treatment of psychological and psychiatric problems in children and adolescents (Kimber et al., 2019), parenting models to prevent children from developing behavioral and emotional disorders are of particular importance (Sanders, 2003); because it increases the self-sufficiency and self-efficacy of parents in interacting with children (Talei, Tahmassian and Vafaie, 2011).

Given this issue and few studies in the field of parent-child interaction models, it seems necessary to use a qualitative method and in-depth analysis to address factors related to parent-child interaction models. According to the investigations, no research has been conducted in Iran on the development of parent-child interaction models in preschool age; therefore, the purpose of this study is to develop a model of effective parent-child interaction for preschool children (4 to 6 years old) and the model validation.

Method

The present study was conducted using a qualitative approach and thematic analysis method. The research community and background included all written sources on parent-child interactions. Purposeful sampling was performed until saturation. In this study, written sources were examined by library method and by searching in all available Internet websites. Data coding was performed based on Braun and Clarke (2006) in a three-step method (basic themes, organizing themes and comprehensive themes). In thematic analysis, at each stage, a higher level of abstraction is obtained (Attride-Stirling, 2001). The reason for choosing the qualitative

analysis method was that it is a process for analyzing textual data that converts scattered data into rich and detailed information (Braun et al., 2006). The data collection tool in this study was document mining in theoretical texts. The data were saturated by examining 115 written sources. The scope of the research in terms of time includes theoretical texts and studies that have been done from 1975 to 2020.

Results

In this study, 102 English sources from 1975 to 2020 were examined. Also, there were 13 domestic studies from 2005 to 2017. In the first stage, 89 basic themes, in the second stage, 21 organizing themes and in the third stage, 8 comprehensive themes were identified and formed the themes template.

Eight comprehensive themes were obtained, each of which includes organizing and basic components. The comprehensive themes and areas covered are as follows:

- 1) Emotion management model in the family, which consists of two organizing themes and ten basic themes.
- 2) Supportive and securing behaviors model which has three organizing themes and ten basic themes.
- 3) Flexible environmental structure model in the family, which has two organizing themes and five basic themes.
- 4) Positive communication model in the family also includes two organizing themes and six basic themes.
- 5) Applying behavior change and correction model that has four organizing themes and seventeen basic themes.
- 6) Realizing child developmental dimensions model, which consists of three organizing themes and twelve basic themes.
- 7) Positive parenting model that has three organizing themes and two basic themes.
- 8) Resilience model in the family from which two organizing themes and eight basic themes were extracted. After forming the theme template, the parent-child interaction pattern was developed, which is shown in Figure 1.

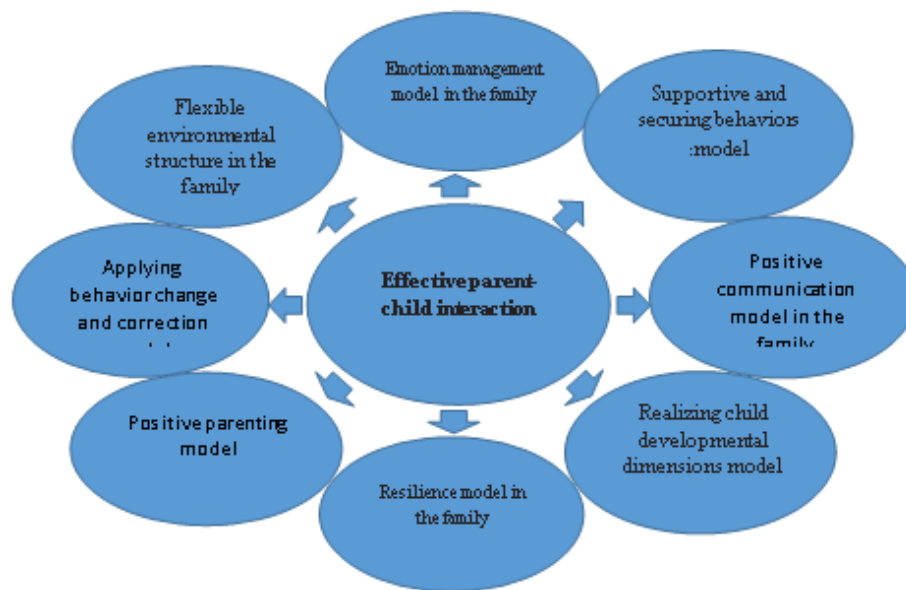


Fig. 1. Effective parent-child interaction model for preschool children Table 1.

Model validation

Researchers' self-appraisal method and inter-rater reliability were used to validate the coding. It was then given to three experts to confirm the findings. According to King and Horrocks (2010), the use of independent coders and expert panels is a common process for evaluating and controlling the quality of content analysis (quoted by Abedi Jafari et al., 2011; King, Horrocks and Brooks, 2018).

Conclusion

The final components related to effective parent-child interactions for preschool children (4 to 6 years old) include the following 8 themes:

Emotion management model in the family: Since parents play an effective role in children's guidance and emotions expressions (Comer et al., 2012; Labi et al., 2019), parents who manage their stress well, may use strategies that increase positive responsiveness to

their children (Stewart and Emslie, 2020; Maliken and Katz, 2013).

Supportive and securing behaviors model: Supportive behaviors lead to the child's cognitive (Landry, Smith, Miller, & Swank, 1997), social development (Donovan, Stoyles and Berry 2010), and create the opportunity for choice and self-efficacy (Pajares and Schunk 2001; Stephen, 2009; Zhang, 2011).

Flexible environmental structure in the family: Since the family is the first founder of personality in the child (Mei-Ju, Chen-Hsin, and Pin-Chen, 2014), behavioral disorders occur in families with unhealthy structures (Ahadi, Hejazi, and Foumani, 2014; Yaacob and Su, 2010). Stright, Neitzel, Sears, & Hoke-Sinex (2001); McCabe, Yeh, Lou, Argote, and Liang (2010); Maher, Marcynyszyn, Corwin, and Hodnett (2011) argue that providing an informal learning environment in the family stimulates the child's interest in problem-solving, acquiring skills, and purposeful behavior, and it is a commitment to children's happiness and well-being.

Positive communication model in the family: Interactions are the first base of cognition in individuals (Issa Nejad, Ghasemi and Khandan, 2017); children in positive interactions with parents and in the family environment, can learn and practice new social and cognitive skills to help them connect with others (Myers and Pianta, 2008; Zhang, 2011; Romanowicz, 2019).

Applying behavior change and correction model: Changing parental behaviors toward positive behaviors (Bagner and Eyberg, 2007) provide adaptive models for children (Myers et al., 2008). Appropriate parental approach leads to behavior management (Schuman et al., 2013) and dysfunctional parenting styles and inappropriate interactions will lead to communication problems and disorders such as anxiety, behavioral problems, and psychological trauma. According to Damodaran (2013), and Labi et al. (2019) the aim of improving the quality of parent-child interaction is to reduce behavioral problems and strengthen socially appropriate behaviors.

Realizing child developmental dimensions model: Early childhood is a period of rapid physical development and the child acquires a set of skills and

abilities (Al Nofal and Schwenk, 2013). The type of parent-child relationship affects the child's developmental dimensions, including cognition, language skills, social and emotional competencies (Jeon, Peterson, and DeCoster, 2013; GoLinkoff, Can, Soderstrom, and Hirsh-Pasek, 2015; Pempek and Lauricella, 2017).

Positive parenting model: Teaching positive parenting practices to parents and (Labi et al., 2019), is centered on enhancing parents' attention to the child's positive behaviors, enhancing praise and admiration (McCabe et al., 2010). Parents who use positive parenting practices, set less strict rules and have more positive behaviors toward their children (Bondy and Mash, 1999; Labi et al., 2019).

Resilience model in the family: Improving the quality of parent-child interactions, is effective in preventing relationship tensions (Damodaran, 2013) and improving the symptoms of disorders such as confrontational disobedience in children (Chronis-Tuscano et al., 2016) because parenting stress and psychological disorders such as depression are more common in parents of children with behavioral problems (Mazursky-Horowitz et al., 2015).

There are several similarities between the components in this model with the results of previous research. However, despite these similarities, none of the previous studies has provided a comprehensive process of all components related to parent-child interactions, and in this study, a relatively comprehensive model with sufficient validity has been developed in this field.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines:

from the doctoral dissertation of the first author in the field of counselling at Khomeini Shahr Islamic Azad University with the date of approval 7 July 2019; the required permissions for conducting the research have been approved and issued by Khomeini Shahr University.

Funding: This research is in the form of a doctoral dissertation without financial support.

Authors' contribution: The first author is the main researcher of the research. The second and third authors are the supervisors and the fourth author is the advisor.

Conflict of interest: The authors in this study do not declare any conflict of interest.

Acknowledgments: We hereby thank and appreciate the supervisors and advisor.

تدوین الگوی تعامل مؤثر والد - کودک برای کودکان پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال): یک مطالعه کیفی

عاطفه بهرامی^۱، مریم فاتحی زاده*^۲، احمد عابدی^۳، محمد مسعود دیاریان^۱

۱. گروه مشاوره، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی شهر، اصفهان، ایران.

۲. گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. (نویسنده مسئول)

۳. گروه روانشناسی و آموزش کودکان با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

مشخصات مقاله

چکیده

کلیدواژه‌ها:

الگوی تعاملات والد - کودک،
پیش از دبستان

زمینه: تعاملات والد - کودک در سال‌های اولیه زندگی، یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده در رشد شناختی، اجتماعی، عاطفی و رفتاری کودک است. اما الگوی تعاملات مؤثر والد - کودک، ویژه کودکان سنین پیش از دبستان از چه مؤلفه‌هایی برخوردار است؟

هدف: هدف از پژوهش حاضر تدوین الگوی تعامل مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان است.

روش: مطالعه حاضر بر اساس رویکرد کیفی و روش تحلیل تماتیک انجام شد. جامعه مورد مطالعه شامل کلیه منابع نوشتاری مرتبط با تعاملات والد - کودک بود که با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و پس از حذف موارد غیر کاربردی، تعداد ۱۱۵ منبع مورد بررسی قرار گرفت. داده‌های اولیه از این منابع استخراج گردید. داده‌ها بر اساس مؤلفه‌های مرتبط با تعاملات والد - کودک، بر اساس روش تحلیل تماتیک براون و کلارک (۲۰۰۶) تحلیل و با روش دستی و جزء به جزء کدگذاری شدند.

یافته‌ها: پس از استخراج داده‌های اولیه و بازنویسی مطالب در مرحله اول کدگذاری، ۸۹ تم بنیادین و در مرحله دوم ۲۱ تم سازمان‌دهنده شناسایی شد. در مرحله سوم کدگذاری، ۸ تم فراگیر انتزاع و شبکه مضامین تشکیل گردید. در مرحله آخر اعتبار و پایایی الگوی مذکور با استفاده از روش اعتبارسنجی روایی تفسیری، به معنای ارائه و بازخورد نتایج پژوهش به صاحب نظران، مورد تأیید قرار گرفت.

نتیجه‌گیری: الگوی تعامل مؤثر والد - کودک، ویژه کودکان پیش از دبستان از مؤلفه‌های کاربردی و اعتبار لازم برخوردار است و توجه هر چه بیشتر پژوهشگران به موضوع تعاملات والد - کودک در سنین پیش از دبستان، به امر تدوین برنامه‌های آموزشی نوین کمک خواهد کرد. همچنین می‌تواند الگویی راهنما، برای متخصصان در جهت آگاهی والدین نسبت به اهمیت تعاملات والد - کودک باشد. از این رو پیشنهاد می‌شود این الگو در تدوین پروتکل‌های آموزشی مبتنی بر روابط والد - کودک مورد استفاده گیرد.

دریافت شده: ۱۳۹۹/۰۷/۲۵

پذیرفته شده: ۱۳۹۹/۰۸/۱۹

منتشر شده: ۱۴۰۰/۰۷/۰۱

* نویسنده مسئول: مریم فاتحی زاده، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. گروه مشاوره، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی شهر، اصفهان، ایران.

رایانامه: m.fatehizade@edu.ui.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۳۱۰۰۴۹۲۵

مقدمه

کودکی اولیه، مهم‌ترین دوران تجربه‌اندوزی و تعامل میان فرآیندهای تکاملی و رشدی است (بلک، والکر، فرنالد، اندرسون، دیجیرولامو و دورسیل، ۲۰۱۷). مهارت‌های شناختی، توانایی‌های کلامی، مهارت‌های اجتماعی و حرکتی مبانی یادگیری هستند که در طول دوره پیش از دبستان به سرعت دگرگون می‌شود (اندرسون و راییدی، ۲۰۱۲؛ نسائیان، امانی و گندمانی، ۲۰۱۹) و کودکان در سنین پیش از دبستان و دبستانی برای مقابله با چالش‌های روزمره به این مهارت‌ها نیاز دارند (بارگر، ۲۰۱۵)، تا با کسب این مهارت‌ها به شایستگی هیجانی و موفقیت‌های اجتماعی نائل شوند (دنهام، باست و زینسر، ۲۰۱۲). هرچند یادگیری در طول عمر اتفاق می‌افتد اما در دوران پیش از دبستان، یادگیری بسیار پرشتاب بوده و هرگز هیچ دوره‌ای با آن برابری نخواهد کرد (یونیسف، ۲۰۱۸). بر همین اساس پژوهشگران بر ایجاد فرصتی در جهت کسب تجربه و بهره‌مندی کامل از فرصت‌های آموزشی تأکید دارند به طوری که علاوه بر حفظ سلامتی، دوره‌های گذرای رشدی کودک به صورت موفقیت‌آمیز طی شود و رشد همه‌جانبه را برای کودکان فراهم نماید (سابانتان، ویلز و گلادستون، ۲۰۱۵). برخی از پژوهشگران بر مسائلی فراتر از دوره‌های گذرای رشدی کودک تأکید می‌کنند و معتقدند که عوامل دیگری نظیر تعاملات والد و کودک نقش مهمی در سلامت روان و مسائل عاطفی کودکان ایفا می‌کند؛ به طوری که سلامت روان والدین و نحوه تعامل آنان با کودک، در رشد روانشناختی و اکتساب مهارت‌های پایه در کودکان بسیار حائز اهمیت است (مایا، فریزو و لواندوفسکی، ۲۰۲۰). کارنس هولت (۲۰۱۲) معتقد است تعامل والد - فرزندی نخستین معرف دنیای ارتباطات کودک و یک رابطه مهم و حیاتی برای ایجاد امنیت و عشق است که متشکل از ترکیبی از رفتارها، احساسات و انتظارات منحصر به فرد در پدر و مادر و کودک است. در خصوص اهمیت آن نیز اکثر پژوهشگران به این نتیجه رسیده‌اند که عامل خانواده و مخصوصاً رفتار والدین در دوران کودکی نقش مهمی در بروز مشکلات رفتاری در کودکی و بزرگسالی دارد (همایونی، ماریانی، یعقوبی و ابوطالبی، ۲۰۱۴). تحقیقات حاکی از آن است که کیفیت تعاملات والدین و کودکان بر رشد مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان تأثیرگذار است (رودز، گرینبرگ، لانزا و بلایر، ۲۰۱۱). با توجه به این امر که خانواده بستر آغاز و شکل‌گیری زندگی آدمی است رشد مطلوب و سلامت روانی -

اجتماعی کودکان، نتیجه ارتباط مؤثر با والدین است (مایلر، ۲۰۰۲). تعاملات کارآمد والدین و کودکان در دوران کودکی، مؤلفه پیش‌بینی‌کننده وضعیت روانی، نحوه برقراری ارتباط با همسالان و بزرگسالان، رشد شناختی و موفقیت‌های تحصیلی کودکان در سال‌های آتی تلقی می‌شود؛ بنابراین والدین در ایجاد کارکرد سالم رابطه به ویژه در سال‌های اولیه که کودکان در حال الگوبرداری و همسان‌سازی با والدین هستند، نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای دارند (کاکابرابی، ۱۳۹۵). همچنین در دوره پیش از دبستان خانواده و اقوام در ایجاد و پیگیری رغبت‌ها و توانمندی‌های فرد مؤثر می‌باشند (ذبیحی، کاظمیان، کسای، ۱۳۹۹). تعامل مؤثر با کودک، والدین را قادر می‌سازد تا کودکان خود را همانطوری که هستند بپذیرند و از تمایل به تغییر کودکان مطابق با خواسته‌های خود صرف‌نظر نمایند. می‌توان این‌گونه استنباط نمود که تعاملات والد و کودک، یک فرآیند دوسویه است و هر دو گروه والدین و فرزندان از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند (کاکابرابی و مرادی، ۱۳۹۶). تعامل مطلوب والدین با فرزندان در سازش یافتگی رفتاری، اجتماعی و تحصیلی کودکان نیز نقش بسیار مهمی دارد (میرزایی کوتنایی، شاکری‌نیا و اصغری، ۱۳۹۴).

پژوهش‌های متعددی در خصوص تعامل بین والد و کودک انجام شده است که از آن جمله می‌توان به پژوهش میرزایی کوتنایی و همکاران (۱۳۹۴) با عنوان بررسی رابطه بین تعامل والد - فرزند با میزان رفتارهای پرخاشگرانه دانش‌آموزان اشاره نمود که بر تعداد ۲۵۴ دانش‌آموزان انجام شد با توجه به رابطه معنادار بین نوع رابطه والد - فرزند با میزان رفتارهای پرخاشگرانه فرزندان، نتیجه گرفت که چگونگی تعامل والدین با فرزندان عامل مهم و تعیین‌کننده در نوع رفتار کودکان از جمله پرخاشگری آنها است. نشان داد چگونگی تعامل والدین با فرزندان عامل مهم و تعیین‌کننده در نوع رفتار کودکان از جمله پرخاشگری آنها است. همچنین پژوهش‌های شفیع، هاشمی رزینی و شاهقلیان (۱۳۹۶) با عنوان نقش تعامل والد - کودک و الگوی پردازش حسی در تشخیص مشکلات درونی‌سازی و برونی‌سازی شده کودکان بود که در قالب یک طرح همبستگی با ۱۲۰ دانش‌آموز انجام شد و نتایج حاکی از آن بود که تمرکز درمان روی الگوی پردازش حسی کودکان دارای مشکلات رفتاری - هیجانی، آموزش والدین درباره این‌گونه تفاوت‌های فردی، همچنین افزایش تعامل مثبت و آموزش حل تعارض به والدین در کاهش مشکلات رفتاری - هیجانی کودکان مؤثر

و کودک مؤثر است. پژوهش زانگ (۲۰۱۱)؛ اوکانور (۲۰۰۶) نیز در پژوهش‌های خود نشان دادند که کودکانی که با والدین خود روابط مثبت دارند بیشتر از همسالانی که با والدین خود روابط چندانی مطلوبی نداشتند، با معلمان پیش‌دبستانی خود رابطه مثبت برقرار می‌کنند.

پژوهشگران معتقدند که خانواده به‌عنوان مهره اصلی، نقش اساسی در تضمین سلامت و رفاه کودکان برعهده دارد (بارگر، ۲۰۱۵). از آنجایی که خانواده به‌عنوان مرکز و هسته اصلی مراقبت است، موفقیت در ایجاد تغییرات در ساختار خانواده یکی از پیچیده‌ترین چالش‌هایی است که متخصصان با آن روبرو هستند (سیکستون، ۲۰۱۹)؛ بنابراین تأکید بر نقش والدین، در خط اول درمان مشکلات روانشناختی و روان‌پزشکی در کودکان و نوجوان قرار گرفته است (کیمبر و همکاران، ۲۰۱۹). تحقیقات نشان داد مؤثرترین خدمات آنهایی هستند که بر نقش خانواده تأکید می‌کنند (دالوند، رصافیانی و باقری، ۱۳۹۳). روش‌های درمانی و آموزشی مختلفی نظیر الگوی تعامل والد - فرزند وجود دارد که این روش، تکنیک‌های رفتاری و سنتی را در جهت کاهش مشکلات روانشناختی و هیجانی کودکان ارائه می‌دهد و در پژوهش‌های مختلف مانند پژوهش‌های دی، کاستا، پروی و کاورلی (۲۰۱۸) دوموف و نایک (۲۰۱۸) والاس و همکاران (۲۰۱۸) نازی، لوکاس، کلین‌اسکای و ایبر (۲۰۱۷) مورد تأیید قرار گرفته است (علی‌قناتی و همکاران، ۱۳۹۸). همچنین الگوی تعامل والد - کودک که ویگی و هوآفرولیچ (۲۰۰۴) مطرح کردند، عبارت از توجه به کودک و هر آنچه متعلق به اوست، توجه به بازی کودک، صحبت کردن با کودک، ارتباط و تماس با کودک، لمس کردن کودک یا تماس فیزیکی او هنگام بازی و تعامل با والدین و ارتباط کلامی در حالت‌های مختلف والد با کودک می‌باشد (زارع و همکاران، ۱۳۹۵). الگوی فرزند پروری مثبت نیز برای پیشگیری از ابتلا کودکان به اختلالات رفتاری و عاطفی ارائه شده است (ساندرز، ۲۰۰۳) و موجب افزایش خودکفایی و خوداثربندی والدین در کنترل رفتار کودکان می‌شود و نیز پرورش در محیط‌هایی که تعارض کمتر و افزایش دانش و مثبت‌نگری والدین در تربیت کودکان را آموزش می‌دهد؛ این الگو شامل چهار مهارت تقویت روابط کودک و والدین، تشویق رفتارهای مطلوب در کودکان، آموزش رفتارهای جدید به کودک و کنترل بدرفتاری‌های کودکان است (طالعی، پهماسیان و وفایی، ۱۳۹۰). درمان رابطه والد - فرزند براتون و لندرت

است. پژوهش روشن، آقاییوسفی، علی‌پور و رضایی (۱۳۹۵) تحت عنوان بررسی و مقایسه اثربخشی درمان تعامل والد - کودک، مبتنی بر تکنیک‌های رفتاری و مقابله درمانگری مبتنی بر تکنیک‌های شناختی بر کاهش شدت مشکلات رفتاری در نمونه‌ای با تعداد ۹۰ نفر از کودکان پیش‌دبستانی که دارای اختلالات رفتاری بودند انجام شد. نتایج نشان داد که درمان تعامل والد - کودک و مقابله درمانگری به‌صورت معناداری در کاهش شدت مشکلات رفتاری کودکان مؤثر بود. پژوهش کریمی و دشت‌بزرگی (۱۳۹۸) با عنوان اثربخشی آموزش گروهی تعامل والد - کودک بر مشکلات رفتاری و رابطه مادر - کودک در کودکان کم‌توان ذهنی بود که با تعداد نمونه ۱۲ نفری و آموزش گروهی تعامل والد - کودک باعث کاهش مشکلات رفتاری کودکان و بهبود رابطه مادر - کودک شد. معصومی‌زارع، اعتمادی و احمدی (۱۳۹۱) در پژوهشی تحت عنوان بررسی اثربخشی رویکرد تلفیقی فرزندپروری مثبت و رفتاردرمانی به شیوه گروهی بر بهبود ارتباط مادر - کودک با نمونه ۱۵ نفری از مادران مقطع ابتدایی پسرانه نشان دادند که رویکرد تلفیقی فرزندپروری مثبت و رفتاردرمانی، به طور معناداری بر بهبود ارتباط مادر و کودک در ابعاد تعارض و وابستگی اثربخش است. نتایج پژوهش پهماسی و خسروپور (۱۳۹۸) با عنوان اثربخشی درمان مبتنی بر رابطه والد - کودک بر مهارت‌های اجتماعی و تنظیم شناختی هیجان کودکان زیر ۱۲ سال مبتلا به اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی که با نمونه ۱۵ نفری از مادران انجام گرفت، حاکی از این بود که بهبود تعاملات والد و کودک بر مهارت‌های اجتماعی و تنظیم‌شناختی هیجان این کودکان اثرات مثبتی دارد. همچنین اصلانی، وارسته و امان‌اللهی (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان تأثیر آموزش برنامه والدگری مثبت بر کیفیت تعامل والد - کودک مادران کودکان دبستانی با تعداد نمونه ۱۵ نفری از مادران؛ نشان دادند آموزش برنامه‌ی والدگری مثبت بر تعارض، نزدیکی، وابستگی و رابطه مثبت کلی اثر مثبت و معناداری دارد و سبب بهبود تعاملات والدین با کودک شده است. میجا، چن و بین (۲۰۱۴) نشان دادند روابط والدین و فرزندان از عوامل مؤثر در رشد شخصیت یکپارچه در کودکان است. پژوهش‌های راشینگ، نلسون و کورتز (۲۰۱۶)؛ بیجورسه و ویچ‌استورم (۲۰۱۶)؛ داموداران (۲۰۱۳)؛ هرسل، سودر، اسکافتر و اسلاگر (۲۰۱۷) نشان داد که تعاملات مطلوب، بر کاهش مشکلات رفتاری کودکان، سلامت‌روانی و بهبود رابطه والد

(۲۰۱۹) نیز در واقع نوعی از درمان تباری و خانواده درمانی با محوریت والدین توأم با بازی درمانی است که از مبانی دیدگاه کارل راجرز گرفته شده است (عزیزی، فاتحی‌زاده، احمدی و جزایری، ۱۳۹۷).

بررسی‌های متعدد نشان می‌دهد توجه به دوران پیش از دبستان، یک سرمایه‌گذاری ارزشمند و یکی از عوامل مهم تعیین‌کننده در موفقیت آینده کودکان خواهد بود (رینولدز، تمپل، رابرتسون و مان، ۲۰۰۱). از آنجایی که تعاملات خانواده بیشترین تأثیر را بر رشد کودکان دارد، توجه به کودکان در سنین پیش از دبستان، در بستر تدوین الگوهای مؤثر و در جهت بهبود تعاملات والد - کودک سوق پیدا کرده است. با توجه به اهمیت دوران کودکی اولیه و مطالعات اندک در زمینه الگوهای تعاملی والد - کودک ضروری به نظر می‌رسد که با استفاده از روش کیفی و بصورت عمیق به بررسی و واکاوی عوامل مرتبط با الگوهای تعامل والد کودک انجام گیرد. همچنین بر طبق بررسی‌های انجام شده، در ایران پژوهشی در زمینه تدوین الگوهای تعامل والد - کودک بر روی کودکان سنین پیش از دبستان انجام نشده است؛ لذا هدف این پژوهش تدوین الگوی تعامل مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال) است. لذا پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سؤالات است که الگوی تعامل مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال) چه ساختار و مؤلفه‌هایی را داراست؟ علاوه بر آن، آیا الگوی تعامل مؤثر والد - کودک از اعتبار و روایی لازم برخوردار است؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: پژوهش حاضر با استفاده از رویکرد کیفی و روش تحلیل تماتیک انجام شد. جامعه مورد مطالعه و زمینه پژوهشی شامل تمامی منابع نوشتاری در زمینه تعاملات والد - کودک و شامل متخصصین در زمینه اعتباربخشی تخصصی مؤلفه‌های الگوی استخراج شده بود. در پژوهش‌های کیفی، نمونه مورد مطالعه همچون پژوهش‌های کمی متصور نیست و نمونه‌گیری بصورت نظری و با روش هدفمند تا رسیدن به حد اشباع ادامه می‌یابد. بنابراین در این مطالعه با جستجو در کلیه پایگاه‌های اینترنتی در دسترس، منابع نوشتاری مرتبط با مبحث کودک، والدین و خانواده با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و دریافت شدند. روش دیگر جهت دستیابی به اطلاعات، با روش کتابخانه‌ای

و جستجو در متون قابل دسترس بود. ابتدا پژوهشگران کلیه متون نظری جستجو شده را بصورت جزء به جزء مورد مطالعه قرار دادند و بر طبق ملاک‌های ورود به پژوهش، تنها منابعی که حاوی اطلاعات کاربردی در مورد تعاملات والدین و کودکان در سنین پیش از دبستان بودند به پژوهش وارد می‌شد و در غیر این صورت از چرخه پژوهش خارج می‌شدند. داده‌ها و مطالب مرتبط با تعاملات والد - کودک بصورت جمله‌واره همراه با منبع آن تایپ شدند و اولین مرحله کدگذاری داده‌ها با شیوه تحلیل تماتیک بر اساس براون و کلارک (۲۰۰۶) آغاز گردید. تحلیل تماتیک شامل سه مرحله آماده‌سازی، سازمان‌دهی و گزارش‌دهی داده‌هاست و مضامین یا تم‌ها مبین اطلاعات مهمی درباره داده‌ها و سؤالات تحقیق است و مفهوم وجود الگوی اصلی، در مجموعه‌ای از داده‌ها را نشان می‌دهد (براون و کلارک، ۲۰۰۶). داده‌های اولیه حاصل از متون، خط به خط مطالعه شدند و به صورت دستی کدگذاری و تایپ شدند. مرحله اول شامل کدگذاری تم‌های بنیادین بود که از درون داده‌های اولیه استخراج شد. در مرحله دوم کدگذاری، تم‌های بنیادین تحلیل شدند و مضامینی که به لحاظ مفهومی بیشترین سنخیت را داشتند، بر اساس اشتراک محتوا در یک طبقه قرار گرفتند و تم‌های سازمان‌دهنده انتزاع گردید. در مرحله سوم کدگذاری، با توجه به تم‌های سازمان‌دهنده، تم‌های فراگیر حاصل شدند. در تحلیل تماتیک، با وجودیکه تمامی مراحل با تحلیل و تفسیر همراه است، اما در هر مرحله از تحلیل، سطح بالاتری از انتزاع بدست می‌آید (آتراید استرلینگ، ۲۰۰۱). روش تحلیل کیفی به این علت انتخاب شد که در این روش پژوهشگر می‌تواند مقدار زیادی از اطلاعات متنی را بررسی و مؤلفه‌های آنها را شناسایی و تحلیل نماید. روش تحلیل تماتیک، فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی است که داده‌های پراکنده را به اطلاعات غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (براون و همکاران، ۲۰۰۶). همچنین تحلیل تماتیک یکی از روش‌هایی است که می‌تواند جهت شناخت الگوهای داده‌های کیفی بکار رود (عابدی جعفری، تسلیمی، فقیهی و شیخ‌زاده، ۱۳۹۰).

ملاک‌های ورود به مطالعه به شرح زیر می‌باشد: ۱. متون نوشتاری مورد استفاده قرار بگیرند که حاوی مطالب مرتبط با تعاملات و نحوه ارتباطات والدین با کودکان باشد. ۲. مطالب مورد استفاده در زمینه کودکان سنین پیش از دبستان (۲-۴ سال) باشند و در غیر این صورت از چرخه پژوهش خارج می‌شد.

(ب) ابزار**یافته‌ها**

در این مطالعه، تعداد ۱۱۵ منبع نوشتاری مورد بهره‌برداری قرار گرفتند. تعداد ۱۰۲ منبع خارجی (یک کتاب و ۱۰۱ پژوهش) که در طول سال‌های ۱۹۷۵ تا ۲۰۲۰ انجام شده بود در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند. همچنین تعداد پژوهش‌های داخلی ۱۳ مورد می‌باشد که در طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۶ انجام شده بود. به دلیل رسیدن به حد اشباع داده‌ها از ادامه بررسی‌ها صرف نظر شد. به منظور تحلیل داده‌ها از روش قالب مضامین استفاده شد؛ زیرا یکی از روش‌های تحلیلی مناسب است و معمولاً در تحقیقاتی بکار می‌رود که تعداد متون و داده‌های آن زیاد باشد (عابدی‌جعفری و همکاران، ۱۳۹۰). به منظور دستیابی به پاسخ سؤال اول، در مرحله اول، ۸۹ تم بنیادین؛ مرحله دوم ۲۱ تم سازمان دهنده و در مرحله سوم ۸ تم فراگیر شناسایی شدند و در قالب مضامین قرار گرفتند. قالب مضامین در جدول ۱ نشان داده شده است.

ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، سندکاوی، متون نظری و پیشینه‌هایی بودند که بتواند اطلاعات و داده‌های کامل‌تری در جهت پاسخ به سؤالات تحقیق فراهم نماید. بدین منظور، کلیه منابع نوشتاری مرتبط با موضوع والد و کودک مورد بررسی قرار گرفت و این فرآیند تا زمانی ادامه پیدا کرد که داده‌ها به حد اشباع (تکرار داده‌های قبلی) رسید که در این مرحله پژوهشگران ادامه روند مطالعه متون را متوقف نمودند. زمانی که پژوهشگر در می‌یابد که داده جدیدی به دست نخواهد آمد، داده‌های پژوهش به اشباع رسیده است و بررسی‌ها متوقف می‌گردد. بنابراین داده‌ها با بررسی تعداد ۱۱۵ منبع نوشتاری به اشباع رسید که معیاری برای نشان دادن کفایت حجم نمونه است، زیرا معیار اشباع به معنای تکرار داده‌های قبلی است. قلمرو تحقیق به لحاظ زمانی شامل متون نظری و پژوهش‌هایی است که از سال ۱۹۷۵ تا سال ۲۰۲۰ انجام شده‌اند. فرآیند گردآوری داده‌ها در طول یازده ماه انجام شد.

جدول ۱. فرآیند تحلیل قالب مضامین تعاملات مؤثر والد - کودک

تم فراگیر	تم سازمان دهنده	تم بنیادین	منبع
		پاسخگویی مثبت در زمان استرس	Stewart, Graham (2020) Barch, Whalen, Gilbert, Kelly, Kappenman, Hajcak & Luby (2020) Denham, Bassett & Zinsner (2012) Gottman, Katz & Hooven (1996) Katz (2013)
		رشد احساسات و شناخت هیجانات کودکان	Herbert, Harvey, Roberts, Wichowki & LugoCandelas (2013) Maliken & Katz (2013) Herbert, Harvey, Roberts, Wichowki & LugoCandelas (2013)
افزایش صمیمیت و رشد احساسات مثبت در خانواده		تقابل نقش صمیمیت در روابط والد - کودک و تنظیم هیجانات به کارگیری استراتژی‌های هدفمند در مدیریت هیجانات والدین	کاکابرابی (۱۳۹۵) کاکابرابی و مرادی (۱۳۹۶)
الگوی مدیریت هیجانات در خانواده		نقش الگویی والدین در مهار هیجانات کودک	
		آگاهی والدین از نقش کنترل هیجانات در کاهش بروز اختلالات روانی کودک	Luby, Lenze & Tillman (2012) Barch, Whalen, Gilbert, Kelly, Kappenman, Hajcak & Luby (2020) Comer, Puliafico, Aschenbrand, McKnight, Robin, Goldfine & Alban (2012)
		هدایت والدین در جهت کاهش احساسات منفی	
کاهش تنیدگی و حل تعارضات در خانواده		آگاهی والدین از تأثیر انطباق برجسب احساسات با نوع هیجان کودک	Barch, Tillman, Kelly, Whalen, Gilbert & Luby (2019) Whalen, Gilbert, Kelly, Hajcak, Kappenman, Luby, & Barch (2020)
		نقش خفیات و نحوه ابراز احساسات والدین بر کودک	Silk, Shaw, Skuban, Oland & Kovacs (2006)
		کاهش حساسیت هیجانی و درگیری در تعاملات والد کودک	
		رفتارهای حمایتی والدین در پذیرش و ارتقاء خودمختاری کودک	Pajares, Schunk (2001) کاکابرابی و مرادی (۱۳۹۶)
الگوی رفتارهای حمایتگر و ایمنی‌بخش	نظام خانواده حمایتگر	رفتارهای حمایتی والدین در مدیریت رفتار کودک	شکوهی‌یکتا، پرند، درگاهی (۱۳۹۵) کاکابرابی و مرادی (۱۳۹۶)

تم فرآگیر	تم سازمان دهنده	تم بنیادین	منبع
		رفتارهای حمایتی والدین در رشد شناختی - اجتماعی کودک	Landry, Smith, Miller-Loncar & Swank (1997) میرزایی کوتنایی، شاکری‌نیا و اصغری (۱۳۹۴)
		امنیت روانی کودک در خانواده و ارتباط مؤثر با همسالان	Stephens, (2009) LaFreniere & Sroufe (1985) Elicker, Englund & Sroufe (1992) Cillessen, Antoniuir & Mayeux (2004) Donovan, Stoyles & Berry (2010)
	روانی در خانواده	پیوند صمیمیت با احساس امنیت در تعامل والد کودک	عیسی‌نژاد، قاسمی و خندان (۱۳۹۶)
		نگرش مثبت والدین نسبت به کودک و ایجاد محیط عاطفی	محرری، سلطانی‌فر، خالصی و اسلامی (۱۳۹۱)
		تقویت احساس شایستگی در کودک به‌وسیله پذیرش نامشروط و عدم طرد کودک	Johnston & Mash (2001) Zhang (2011) Sroufe & Fleeson (1988) Sroufe, Fox & Pancake (1983)
	پایه‌ریزی قالب ذهنی اعتماد و دلبستگی ایمن در خانواده	تقویت اعتماد به‌نفس و ایجاد محیطی با حداقل تعارض و مراقبت همراه با عواطف مثبت	تجریشی، عاشوری، افروز، ارجمندنیا، غباری‌ناب (۱۳۹۴)
		تطابق انتظارات والدین با توانایی کودک	ساطوریان، طهماسیان و احمدی (۱۳۹۵) خداپناهی، قنبری، نادعلی و موسوی (۱۳۹۱) کاکابرایی و مرادی (۱۳۹۶)
		عدم طرد کودک	
	محیط شاد و متنوع	فراهم کردن محیط آموزشی غیررسمی و هدفمند برای کودک	Sexton (2019) Stright, Neitzel, Sears, Hoke-Sinex (2001) Maher, Marcynyszyn, Corwin & Hodnett (2011)
		اهمیت شادی و تنوع در محیط خانواده	
الگوی ساختار محیطی منعطف	توجه به ارزش‌ها	اهمیت ارزش‌های فکری خانواده و محیط در پایه‌ریزی شخصیت کودک	Mei-Ju, Chen-Hsin & Pin-Chen (2014) اسماعیل‌زاده کیابانی (۱۳۹۲)
	و قوانین خانوادگی	توجه به قوانین در تعاملات والد کودک	McCabe, Yeh, Lau, Argote & Liang (2010)
		مسئولیت‌پذیری و انعطاف‌پذیری والدین در تعامل با کودک	Hart & Risley (1999) Pempek & Lauricella (2017)
		تجلی مهارت‌های اجتماعی و شناختی در تعاملات مثبت والد کودک	Myers & Pianta (2008)
	اكتساب مهارت‌های اجتماعی	شناخت و اکتساب مهارت‌های اجتماعی کودک در خانواده	Miller (2002) عیسی‌نژاد، قاسمی و خندان (۱۳۹۶) میرزایی کوتنایی، شاکری‌نیا و اصغری (۱۳۹۴)
		ارتباطات گرم و صمیمانه	Hood & Eyberg (2003)
الگوهای ارتباطی مثبت در خانواده		افزایش روابط مثبت در جهت کاهش آسیب‌های روانی کودک	Romanowicz (2019)
		اثرپذیری روابط مثبت معلم - کودک از رابطه مثبت با والدین	Zhang (2011)
	روابط مثبت با دیگران	اثرپذیری شایستگی‌های رفتاری کودک حاصل از تعاملات مطلوب با والدین خود	O'Connor & McCartney (2006) Pianta, Nimetz & Bennett (1997) Bretherton (1985) O'Connor & McCartney (2006) Pianta, Nimetz & Bennett (1997) Bretherton (1985) Alessandri (1992) Myers & Pianta (2008) Miller (2002)
		الگوگیری و تقلید کودکان از رفتار مثبت والدین	شکوهمی‌یکتا، پرند، درگاهی (۱۳۹۵) کاکابرایی (۱۳۹۵)
الگوی تغییر و اصلاح رفتار	الگوپذیری کودکان از والدین	الگوپذیری کودکان از اعتماد به‌نفس و شجاعت والدین	Comer, Puliafico, Aschenbrand, McKnight, Robin, Goldfine & Albano (2012)
		نقش رفتار والدین در سازگاری رفتاری کودک	Myers & Pianta (2008) میرزایی کوتنایی، شاکری‌نیا و اصغری (۱۳۹۴)
			Timmer & Urquiza (2014)

تم فراگیر	تم سازمان دهنده	تم بنیادین	منبع
		نوع رفتار والدین در برخورد با کودک	Schuman, Graef, Janicke, Gray & Hommel (2013)
	مدیریت رفتار والدین	اصلاح و تغییر رفتار والدین	Bagner & Eyberg (2007)
		ثبات والدین در به کارگیری تشویق و تکنیک‌های انضباطی	Boggs, Eyberg, Edwards, Rayfield, Jacobs, Bagner & Hood (2004)
		بهبود کیفیت تعامل والد کودک در ایجاد انضباط قاطعانه و کاهش والدگری	Damodaran(2013)
	کیفیت روابط والد-کودک	نقش کیفیت روابط والد کودک در کاهش مشکلات رفتاری کودک	Sheperis, Sheperis, Monceaux, Davis & Lopez (2015) Pelham & Fabiano (2008)
		تأکید بر افزایش تعاملات مثبت والد کودک در کاهش مشکلات رفتاری کودک	Choate, Pincuse, Eyberg & Barlow (2005)
		نقش بازی والد کودک در کنترل مشکلات رفتاری کودک	McCabe, Yeh, Lau, Argote & Liang (2010)
		کاهش تأثیر سوء سبک‌های تربیتی ناکارآمد و آسیب‌پذیری کودکان	Samah (2009)
	آگاهی والدین از سبک فرزندپروری کارآمد	تأکید بر مهارت‌آموزی والدین در افزایش توجه مثبت و بهبود رفتار کودکان	Eyberg (1992)
		تأکید بر مهارت‌آموزی والدین در جهت کاهش بدر رفتاری کودکان	Greco, Sorrell & McNeil (2001)
		تأکید بر مهارت‌آموزی والدین در جهت نظم‌پذیری و کسب مهارت‌های جدید در کودک	Maher, Marcynyszyn, Corwin & Hodnett (2011) Stright, Neitzel, Sears, Hoke-Sinex (2001) Patrikakou, Weissberg, Redding (2005)
		تأکید بر مهارت‌آموزی والدین در جهت آموزش شیوه‌های اصلاح رفتار کودک	Luby, Gilbert, Whalen, Tillman, Barch (2019)
		اهمیت فرایند سلامت رشدی کودک در تعامل مثبت با والدین	Black, Walker, Fernald, Andersen, DiGirolamo, Lu & Devercelli (2017) Anderson & Reidy (2012) Hart & Risley (1995)
		پیامدهای مثبت شناختی در تعامل کودک با والدین	Tamis-LeMonda, Bornstein & Baumwell (2001)
		توجه به مراحل رشد اخلاقی و شخصیت کودک در روابط با والدین	Sabanathan Wills & Gladstone (2015) Burger (2015) Nesayan, Amani & Gandomani (2019) Althof & Berkowitz (2006)
	تعاملات مثبت والد - کودک و رشد شناختی - عاطفی - اجتماعی		Tamis-LeMonda, Shannon, Cabrera & Lamb (2004) Dodici, Draper & Peterson (2003) Fiese (1990) Slade (1987)
	الگوی آگاهی از ابعاد رشدی کودک	تأکید بر نقش روابط مثبت والد کودک و رشد شناختی کودک	GoLinkoff, Can, Soderstrom & Hirsh-Pasek (2015)
			Masur, Flynn & Eichorst (2005) Tamis-LeMonda, Bornstein & Baumwell (2001)
			Fowler, Hansen, Barnato & Garand (2013) Rhoades, Greenberg, Lanza & Blair (2011)
		نقش والدین در رشد مهارت حل مسئله در کودک	Twerski & Schwartz (2005) Jeon & DeCoster (2013) Thompson (1984)
	استقلال‌پذیری کودک	توجه به استقلال عمل در کودک	Thompson (1984) Landry, Smith, Miller-Loncar, & Swank (1997)

تم فراگیر	تم سازمان دهنده	تم بنیادین	منبع
		نقش بازی‌های والد کودک در غنی‌سازی تجربیات و رشد شناختی کودک	Pempek & Lauricella (2017)
	اهمیت بازی در رشد جسمی - شناختی و اجتماعی کودک	نقش بازی‌های والد کودک در غنی‌سازی رشد شناختی و زبانی کودک	Pempek & Lauricella (2017) Slade (1987)
		نقش بازی در تعاملات والدین، رشد شناختی، اجتماعی، عاطفی و جسمی کودک	Ginsburg (2007)
		تسریع رشد شناختی با افزایش فعالیت و بازی کودک	Tamis-LeMonda, Bornstein & Baumwell (2001)
		اهمیت بازی در تعاملات لذت‌بخش والد کودک و تقویت رفتارهای مثبت کودک در بازی	McCabe, Yeh, Lau, Argote, Liang (2010)
		اهمیت بازی در تقویت ارتباطات والد کودک	مهاجری، پوراعتماد، شکری و خوشابی (۱۳۹۲) Greco, Sorrell & McNeil (2001)
		نقش فعال والدین هنگام بازی با کودک	Slade (1987) Fiese (1990)
		تأکید بر نقش رسانه‌های مخصوص به کودکان در بهبود تعاملات والد کودک	Pempek, & Lauricella (2017)
			Barr, Zack, Garcia & Muentener (2008) Lemish, & Rice (1986) Wartella, Rideout, Lauricella & Connell (2013) Demers, Hanson, Kirkorian, Pempek & Anderson (2013) Lavigne, Hanson & Anderson (2015) Fender, Richert, Robb & Wartella (2010) Gentile, Reimer, Nathanson, Walsh & Eisenmann (2014) Nathanson (2001) (2002) Nathanson, Sharp, Alade, Rasmussen & Christy (2013) Valkenburg, Piotrowski, Hermanns & Leeuw (2013) Barr, Danziger, Hilliard, Andolina & Ruskis (2010) Valkenburg, Krmar, Peeters & Marseille (1999) Watson (1999) Marilyn (2012) Lickona (1996) Bulach (2002) Mei-Ju, Chen-Hsin & Pin-Chen (2014)
الگوی فرزندپروری مثبت		تأکید بر نقش رسانه‌های مخصوص کودکان در هدایت‌گری کلامی و شناختی کودکان	
	غنی‌سازی اوقات فراغت والد و کودک	نقش وقت‌گذراندن و اوقات فراغت در توانایی تفکر و حل مسئله در کودکان	
		بالا بردن کیفیت تعاملات به‌وسیله وقت‌گذراندن با کودک	کلاتری و موسوی (۱۳۸۴)
		تشویق کودک و کاهش واکنش‌های تنبیهی	Luby, Gilbert, Whalen, Tillman, Barch (2019) Barch, Whalen, Gilbert, Kelly, Kappenman, Hajcak & Luby (2020)
		افزایش توجه مثبت و نادیده گرفتن رفتار منفی کودک	Eyberg (1992)
	انعطاف‌پذیری والدین	توجه مثبت به کودک و افزایش پاداش‌های کلامی - عاطفی	McCabe, Yeh, Lau, Argote & Liang (2010)
		اهمیت مهارت‌های فرزندپروری در رشد عواطف کودک	Luby, Gilbert, Whalen, Tillman & Barch (2019)
		انعطاف‌پذیری بیشتر والدین در برخورد با کودک	Forehand & Scarboro (1975)
		نقش خودکارآمدی والدین در انعطاف‌پذیری در رفتار با کودک	Bondy & Mash (1999)
		توجه به افکار و احساسات و نظرات کودک	Althof & Berkowitz (2006)

منبع	تم بنیادین	تم سازمان دهنده	تم فراگیر
Eyberg, Nelson & Boggs (2008)	تعاملات هدایت شده در جهت کنترل سوء رفتارهای کودک		
Webster-Stratton (1985)	پرهیز از انتقاد و سرزنش کودک		
Fiese (1990)	پرهیز از سرزنش و دستورات اجباری کودک		
Eyberg (1992)	نادیده گرفتن رفتارهای منفی کودکان		
Friman & Shaw (2013)	پرهیز از تنبیه	تشویق و تحسین و کودک و اجتناب از تنبیه	
Barth, Landsverk, Chamberlain, Reid, Rolls, Hurlburt, et al (2005)			
Huebner (2002)	پیشگیری از سوءاستفاده از کودکان		
Hurlburt, Barth, Leslie & Landsverk (2007)			
Forehand & Scarboro (1975)	اجتناب از امر و نهی در تعاملات و افزایش سازگاری کودک		
Myers & Pianta (2008)	افزایش تعاملات مثبت و کاهش رفتارهای خشونت آمیز والدین		
Damodaran (2013)	رشد اعتماد به نفس والدین با افزایش کیفیت روابط با کودک		
Maia, Frizzo & Levandowsk (2020)	روابط مثبت و تضمین سلامت روانی کودک در بزرگسالی	سلامت روانی خانواده	
Yoshizumi, Murase, Murakami, Takai (2007)			
Carnes-Holt (2012)	کیفیت زندگی خانوادگی و تأمین سلامت روان کودک		
Homauni, Mariani, Yaacob & AbuTalib (2014)	بهرام آبادی، زهراکار، بروجردی، محمدی فر (۱۳۹۲)		
Trunzo (2006)	تقویت خودکارآمدی در والدین		
Chronis, Lahey, Kipp, Baumann & Lee (2003)			الگوی تاب آوری در خانواده
Chronis-Tuscano, O'Brien, Johnston, Jones, Clarke, Raggi, Seymour (2011)	کاهش استرس والدگری و آسیب های روانشناختی در کودک		
Mazursky-Horowitz, Felton, MacPherson, Ehrlich, Cassidy, Lejuez & Chronis-Tuscano (2014)		الگوی سازگاری روانشناختی در خانواده	
Chronis-Tuscano, Lewis-Morrarty, Woods, O'Brien, Mazursky-Horowitz & Thomas (2016)	کاهش مشکلات روانی خانواده		
Chronis-Tuscano, Lewis-Morrarty, Woods, O'Brien, Mazursky-Horowitz & Thomas (2016)	اهمیت کاهش اختلالات خلقی در والدین و کودکان		
Damodaran (2013)	اهمیت کاهش تنیدگی در والدین و کودکان		

هفده تم پایه دارد. ۶. آگاهی از الگوی ابعاد رشدی کودک که از سه تم سازمان دهنده و دوازده تم پایه تشکیل شده است. ۷. الگوی فرزندپروری مثبت که سه تم سازمان دهنده و دو تم پایه را دارا می باشد. ۸. الگوی تاب آوری در خانواده که دو تم سازمان دهنده و هشت تم پایه از آن استخراج شد.

پس از تشکیل قالب مضامین، الگوی تعاملات والد - کودک تدوین شد که در شکل ۱ آمده است.

نتایج جدول ۱ الگوی تعاملات مؤثر والد - کودک را نشان می دهد. بر اساس تحلیل تماتیک، هشت مضمون فراگیر به دست آمد که هر کدام شامل مؤلفه های سازمان دهنده و پایه نیز می باشند. تم های فراگیر و حوزه های مورد پوشش آنها به شرح زیر است:

۱. الگوی مدیریت هیجانات در خانواده که از دو تم سازمان دهنده و ده تم پایه تشکیل شده است.
۲. الگوی رفتارهای حمایتگر و ایمنی بخش که سه تم سازمان دهنده و ده تم پایه دارد.
۳. ساختار محیطی منعطف در خانواده که دو تم سازمان دهنده و پنج تم پایه را دارا می باشد.
۴. الگوهای ارتباطی مثبت در خانواده نیز عبارت از دو تم سازمان دهنده و شش تم پایه است.
۵. به کارگیری الگوی تغییر و اصلاح رفتار که چهار تم سازمان دهنده و



شکل ۱. الگوی تعاملات مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال)

اعتبارسنجی الگو

الگوی تعاملات مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال) تم فراگیر شامل الگوی مدیریت هیجانات در خانواده، الگوی رفتارهای حمایتگر و ایمنی بخش، ساختار محیطی متعطف در خانواده، الگوهای ارتباطی مثبت در خانواده، به کارگیری الگوی تغییر و اصلاح رفتار، آگاهی از الگوی ابعاد رشدی کودک، الگوی فرزندپروری مثبت و الگوی تاب آوری در خانواده تشکیل شده است. این یک روش مناسب در تحلیل مضمون است که استرلینگ (۲۰۰۱) آن را توسعه داد و الگویی شبیه تارنما ارائه داد و نشان از ارتباط میان سطوح مضامین می باشد (عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰). به منظور دستیابی به پاسخ سؤال دوم پژوهش، اعتبار الگوی تعاملات مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال) مورد بررسی قرار گرفت. جهت تأیید کدگذاری ها از روش خودبازبینی محقق و قابل اعتماد بودن، توسط چهار پژوهشگر (اعضای کمیته رساله^۱) برای ارزیابی استفاده گردید (پایایی ارزیاب ها^۲). سپس در اختیار سه نفر دیگر از مشاوران فعال در حوزه کودک و خانواده قرار داده شد تا صلاحیت و انطباق یافته ها مورد بررسی قرار گیرد.

بدین منظور توافق ارزیابان مبنی بر صحت یافته ها حاصل شد و کارشناسان، مضامین هر طبقه را به عنوان مفهوم مرتبط با تعاملات مؤثر در والدین و کودکان پیش از دبستان تأیید کردند و اعتبار این الگو به دست آمد. به اعتقاد کینگ و هوروکس (۲۰۱۰) استفاده از کدگذاران مستقل و گروه خبرگان^۳، فرآیندی رایج برای ارزیابی و کنترل کیفیت تحلیل های مضمون است که مشابه محاسبه آماری قابلیت اطمینان درونی در تحلیل محتوای کمی می باشد (به نقل از عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰؛ کینگ، هوروکز و بروکز، ۲۰۱۸).

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر تدوین الگوی تعاملات مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال) است. برای دستیابی به این هدف، کلیه متون نظری در دسترس که با موضوع مورد نظر مرتبط بودند مورد بررسی قرار گرفتند و در نهایت مؤلفه ها از ۱۰۰ منبع نوشتاری با موضوع پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال) به شرح زیر می باشد.

الگوی مدیریت هیجانات در خانواده: در تبیین این مضمون می توان به این نکته اشاره نمود که از آنجایی که والدین نقش مؤثری در هدایت و بروز احساسات مثبت یا منفی در کودکان خود دارند (کامر و همکاران،

3. Independent Coders and Expert Panels

^۱ نویسنده اول، اساتید راهنما و مشاور در پژوهش حاضر

2. Inter-rater reliability

فراوان است. این عوامل در تعاملات مؤثر والد و کودک تأثیر شگرف بر جای می‌گذارد.

ساختار محیطی معطف در خانواده: از آنجایی که خانواده اولین پایه

گذار شخصیت و ارزش‌های فکری در افراد است، نقش مهمی در تعیین سرنوشت و خط‌مشی زندگی آینده فرد دارد (می‌جو، چن‌سین و پین‌چن، ۲۰۱۴). تحقیقاتی که در زمینه مشکلات رفتاری کودکان انجام شده‌اند

اغلب این نتیجه را در بر داشته‌اند که اختلالات رفتاری، بیشتر در خانواده‌هایی با ساختار ناسالم و نحوه ارتباط نامطلوب والدین با کودک بروز می‌کند (احدی، حجازی و فومنی، ۲۰۱۴؛ یکوب و سو، ۲۰۱۰). در

این راستا استریت، نیدزل، سیرز و هوک (۲۰۰۱)؛ مک‌کاب، یاه، لو، آرگوت و لیانگ (۲۰۱۰)؛ ماهر، مارسینیزین، گرون و هوندت (۲۰۱۱)

معتقدند فراهم کردن محیط آموزشی غیررسمی در خانواده، باعث علاقه مندی به حل مسئله، کسب مهارت و رفتار هدفمند در کودک می‌شود و

به‌عنوان تعهدی برای ایجاد شادمانی و آسایش کودکان با ایجاد محیطی معطف و منظم، موجب فراهم آمدن تعاملات مطلوب در خانواده می‌گردد.

از آنجایی که بازی بخش مهمی از زندگی کودکان است، کارکردهای مختلفی دارد و به بیانی دیگر بازی وسیله بیان ارتباط کودک است. بازی

افکار درونی کودک را با دنیای خارجی او ارتباط می‌دهد (عموزاده و همکاران، ۱۳۹۹). نتایج این پژوهش نیز نشان می‌دهد که دو تم بدست آمده

شامل: الف) فراهم نمودن محیط شاد و متنوع؛ ب) توجه به ارزش‌ها و قوانین خانوادگی در ایجاد ساختاری منضبط و در عین حال سرشار از

عطوفت و تنوع، منجر به رشد همه‌جانبه و رفع نیازهای کودک خواهد شد. توجه به این موضوع تأثیر فراوان در تعاملات مؤثر والد و کودک دارد.

الگوهای ارتباطی مثبت در خانواده: با توجه به اینکه تعاملات

نخستین پایگاه شناخت افراد و فراهم آمدن ارتباطات برای کودکان به شمار می‌رود (عیسی‌نژاد، قاسمی و خندان، ۱۳۹۶)، کودکان در تعاملات مثبت با

والدین و در محیط خانواده، می‌توانند مهارت‌های جدید اجتماعی و شناختی را در یک زمینه منظم و معنی‌دار بیاموزند و آن را تمرین کنند تا

به آنها در ارتباط با افراد دیگر نیز کمک کند (میرز و پیاوتا، ۲۰۰۸). پژوهش زانگ (۲۰۱۱) نشان داد در سنین پیش‌دبستانی، کودکانی که با والدین خود

روابط مثبت و گرمی داشتند، با مربیان پیش‌دبستانی خود رابطه مثبت‌تری برقرار می‌کردند. رومن‌ویکز (۲۰۱۹) نیز معتقد است الگوهای ارتباطی

۲۰۱۲؛ لابی و همکاران، ۲۰۱۹)، والدینی که استرس خود را به‌خوبی

مدیریت می‌کنند، از راهکارهایی استفاده می‌نمایند که باعث افزایش پاسخگویی مثبت در فرزندان خود می‌شوند (استوارت و امسلی، ۲۰۲۰؛

مالیکن و کاتز، ۲۰۱۳). عیسی‌نژاد، قاسمی و خندان (۱۳۹۶) ساطوریان، طهماسیان احمدی (۱۳۹۵) نیز بر نقش پاسخ‌دهی هیجانی مثبت، صمیمت

و امنیت در افزایش کیفیت تعاملات والد - کودک تأکید دارند. همچنین سیلک و همکاران (۲۰۰۶) معتقدند مشکلات والدین در تنظیم هیجانات

خود، در توانایی‌های آنان برای مراقبت و آموزش نحوه بروز صحیح احساسات به فرزندان نیز اختلال ایجاد می‌نماید. نتایج این پژوهش نشان

داد دو تم سازمان‌دهنده مرتبط عبارت‌اند از الف) افزایش صمیمیت و رشد احساسات مثبت در خانواده؛ ب) کاهش تنیدگی و حل تعارضات در

خانواده که به‌عنوان مؤلفه‌های اساسی در کنترل و مدیریت هیجانات در تعاملات والدین و کودک مؤثر است.

الگوی رفتارهای حمایتگر و ایمنی‌بخش والدین: تعامل مثبت بین

مادر و کودک علاوه بر شکل‌دهی دلبستگی ایمن در فرزندان، می‌تواند از بروز بسیاری از آسیب‌های روانشناختی، تحولی، هیجانی و اجتماعی

کودک پیشگیری نماید (علی‌قنوتی و همکاران، ۱۳۹۸). رفتارهای حمایتی و تعاملات مناسب با والدین، منجر به رشد شناختی (لندری، اسمیت، مایلر

و سوانک، ۱۹۹۷) و اجتماعی کودک خواهد شد (دونوان، استویلس و بری، ۲۰۱۰). همچنین پذیرش، دادن فرصت انتخاب و حمایت از کودکان

نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در خودکارآمدی کودک دارد (پاجارس و سانک، ۲۰۰۱). پژوهشگران معتقدند ویژگی‌های شخصیتی مطلوب در

کودکان و ارتباطات آنان با همسالانش در آینده با میزان امنیت در روابط والد - کودک همبستگی دارد (استفان، ۲۰۰۹)، زیرا الگوهای قابل‌اعتماد

و حمایتگر از مراقبان را در ذهن کودک به ترسیم می‌کشد و کودک، خود را شایسته عشق والدین می‌داند (زانگ، ۲۰۱۱). در همین راستا محوری،

سلطانی‌فر، خالصی و اسلامی (۱۳۹۱)، تجربی و همکاران (۱۳۹۴) بر نحوه‌ی برقرار ارتباط و نگرش نسبت به کودکان و ایجاد یک جو عاطفی؛

و شکوهی‌یکتا و درگاهی (۱۳۹۵) نیز بر نقش حمایتگری والدین تأکید می‌کنند. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که سه تم شامل:

الف) تشکیل نظام خانواده حمایتگر؛ ب) افزایش امنیت روانی در خانواده؛ ج) پایه‌ریزی قالب ذهنی اعتماد و دلبستگی ایمن در خانواده حائز اهمیت

مثبت، کودکان سنین پیش از دبستان که دارای مشکلات رفتاری قابل توجه و یا سابقه تروما دارند نیز مناسب است و منجر به کاهش مشکلات آنان می‌شود. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تم‌های الف) اکتساب مهارت‌های اجتماعی در خانواده؛ ب) روابط مثبت با دیگران، با سبک‌های ارتباطی کودکان در خانواده مرتبط بوده و جزو لاینفک مراحل رشدی کودک در زمینه‌های اجتماعی می‌باشد که از عوامل مهم در تعاملات مؤثر والد و کودک است.

به‌کارگیری الگوی تغییر و اصلاح رفتار: تحقیقات نشان می‌دهند تغییر رفتارهای والدین به‌سوی رفتارهای مثبت، تأثیرات مثبت بر رفتار کودکان دارد (بگنر و ایبرگ، ۲۰۰۷)، بطوریکه والدینی که در تعاملات خود با کودکان، گرم و راهنما هستند، الگوهای سازگارانه‌ای را برای کودکان فراهم می‌نمایند و به آنان آموزش می‌دهند که چگونه مسائل و مشکلات را برطرف کنند (میروز و همکاران، ۲۰۰۸). برخورد مناسب والدین منجر به مدیریت رفتار و تعاملات بین فرزندان و والدین می‌شود (اسکیومن و همکاران، ۲۰۱۳). سبک‌های تربیتی ناکارآمد و تعاملات نامناسب میان والدین و کودکان، در طول دوران رشد به ایجاد مشکلات ارتباطی و آسیب‌پذیری کودکان در برابر اختلالاتی نظیر اضطراب، مشکلات رفتاری و آسیب‌روانی منجر خواهد شد (مفرد، عبدالله و سماح، ۲۰۰۹). داموداران (۲۰۱۳)؛ لابی و همکاران (۲۰۱۹) هدف اصلی از بهبود کیفیت تعامل والد کودک، کاهش مشکلات رفتاری کودک، افزایش رفتارهای موافق اجتماعی است. نتایج این پژوهش نیز نشان می‌دهد که چهار تم شامل: الف) الگوپذیری کودکان از والدین؛ ب) مدیریت رفتار والدین؛ ج) تأکید بر کیفیت روابط والدین با کودک؛ د) آگاهی والدین از سبک‌های فرزندپروری در جهت تغییر و اصلاح رفتار در خانواده و تعاملات مؤثر والد و کودک مؤثر است.

آگاهی از الگوی ابعاد رشدی کودک: این مضمون از این جهت حائز اهمیت می‌باشد که کودکی اولیه یک دوره رشد سریع جسمانی است و کودک مجموعه‌ای از مهارت‌ها و توانایی‌ها را کسب می‌کند؛ بطوری‌که این فرآیند پیوسته، موجب تسهیل موفقیت‌های بالقوه او در زندگی خواهد بود (النوفال و اسکیوانک، ۲۰۱۳). یکی از عوامل مهم زمینه‌ساز رشد مطلوب کودکان، تعاملات مثبت با والدین است (تامیس، بورن استین و بومول، ۲۰۰۱). نوع روابط کودک با پدر و مادر، بسیاری از ابعاد رشدی

کودک از جمله شناخت، مهارت‌های زبانی، شایستگی‌های اجتماعی و عاطفی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (جان، پترسون و دیسکاستر، ۲۰۱۳؛ گولینکوف، کان، سودراستروم و پاسک، ۲۰۱۵). گاهی والدین با فراهم نمودن تجربیات غنی بازی، رشد شناختی در کودکان را تقویت می‌کنند (پمپک و لوریسلا، ۲۰۱۷). همچنین هدایت کودکان توسط والدین در مرحله وابستگی، منجر به کسب استقلال می‌شود و محدود کردن رفتارهای کودکان، با کندی در رشد شناختی و اجتماعی او همراه خواهد بود. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، سه تم سازمان‌دهنده عبارت از الف) اهمیت تعاملات مثبت والد - کودک در رشد شناختی، عاطفی و اجتماعی کودک؛ ب) استقلال‌پذیری کودک؛ ج) اهمیت بازی در رشد جسمی، شناختی و اجتماعی کودک بود.

الگوی فرزندپروری مثبت: آموزش شیوه‌های مثبت فرزندپروری به والدین و افزایش تشویق با بیانات عاطفی، به‌عنوان روشی برای مقابله با احساسات منفی و کاهش واکنش‌های تنبیهی در کودکان بکار می‌رود (لابی و همکاران، ۲۰۱۹). تعامل متقابل والد و کودک، بر افزایش توجه والدین به رفتارهای مثبت کودک، افزایش تمجید و تحسین و تأمل در گفتار کودک متمرکز است؛ درحالی‌که باعث کاهش دستورات و گفتگوهای منفی شود (مک‌کاب و همکاران، ۲۰۱۰). والدینی که از آموزش شیوه‌های مثبت فرزندپروری استفاده می‌کنند خودکارآمدی بالاتری دارند، قواعد سخت‌گیرانه کمتری را وضع می‌کنند و رفتارهای مثبت‌تری نسبت به فرزندان از خود بروز می‌دهند (باندی و مش، ۱۹۹۹). محمودپور، خانجانی‌وشکی، دریا و پاشا (۱۳۹۹) در پژوهش خود نشان دادند که سبک‌های فرزندپروری، خودکارآمدی ادراک‌شده و تنظیم هیجان قادر به پیش‌بینی شایستگی تحصیلی در بین دانش‌آموزان است. لابی و همکاران (۲۰۱۹)، گاتمن و کاتز (۱۹۹۶)؛ تامیس و همکاران (۱۹۹۴)، مالیکن و همکاران (۲۰۱۳) بر نحوه برقراری ارتباطات عاطفی، مهارت‌های تعامل مثبت بین والدین و کودکان تأکید می‌کنند و آن را فرصتی برای تمرین و کسب مهارت‌های جدید در کودک به‌شمار می‌آورند. نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که سه تم سازمان‌دهنده شامل: الف) غنی‌سازی اوقات فراغت والد و کودک با هدف رشد شناختی - عاطفی و اجتماعی کودک؛ ب) انعطاف‌پذیری والدین؛ ج) تشویق و تحسین و اجتناب از تنبیه در تعاملات مؤثر والد - کودک نقش به‌سزایی

دارد.

می‌شود.

الگوی تاب‌آوری در خانواده: بهبود کیفیت تعاملات والدین و کودکان، در پیشگیری از ایجاد تنش در روابط آنان و افزایش اعتماد به نفس افراد در خانواده، راهکاری مناسب و اساسی است (داموداران، ۲۰۱۳). یوشی‌زومی، موراس، موراگامی و تاکایی (۲۰۰۷)؛ بهرام‌آبادی، زهراکار، بروجردی و محمدی‌فر (۱۳۹۲) معتقدند رابطه مناسب والد و کودک عامل تعیین‌کننده‌ای در رشد مطلوب کودک، ضامن سلامت روانی کودک در دوران بزرگسالی می‌شود. همچنین تورونزو (۲۰۰۶) بیان می‌کند که این امر به ایجاد احساس خودکارآمدی در والدین کمک می‌کند. علاوه بر آن تقویت روابط والدین و فرزندان منجر به بهبود علائم برخی از اختلالات کودکان از قبیل نافرمانی مقابله‌ای، سلوک و نیز کاهش علائم افسردگی در مادران می‌شود (چرونیس و همکاران، ۲۰۱۶). کیفیت مطلوب در تعاملات والد و کودک، موجب افزایش رفتارهای موافق اجتماعی از جمله نظم و انضباط قاطعانه و کاهش استرس و تنیدگی والدین است؛ زیرا استرس والدگری و آسیب‌های روانشناختی نظیر افسردگی در والدین کودکان دارای مشکلات رفتاری شایع‌تر است (مازورسکی و همکاران، ۲۰۱۵). نتایج این پژوهش نشان داد که دو تم سازمان‌دهنده عبارتست از الف) سلامت روانی خانواده؛ ب) الگوی سازگاری روانشناختی در خانواده که با الگوی تاب‌آوری در خانواده مرتبط است.

در زمینه مقایسه نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های پیشین می‌توان به این نکته اشاره نمود که شباهت‌های متعددی بین مؤلفه‌های موجود در این الگو با نتایج پژوهش‌های قبلی وجود دارد. برای مثال برخی از مفاهیم موجود در پژوهش‌های دیگر نیز مورد بررسی قرار گرفته است. اما علی‌رغم این شباهت‌ها هیچ‌یک از مطالعات پیشین، فرآیند جامعی از کلیه مؤلفه‌های مرتبط با تعاملات والد - کودک ارائه نکرده‌اند و در این پژوهش سعی شده است الگوی نسبتاً جامع و دارای اعتبار کافی در این زمینه تدوین گردد. در مجموع، تدوین الگوی تعاملات مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان، از جمله نوآوری‌های این پژوهش محسوب

محدودیت‌هایی نیز در این پژوهش وجود داشته است. از آن جمله می‌توان به این نکته اشاره نمود که دسترسی به برخی از پژوهش‌های پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف امکان‌پذیر نبوده و بدین جهت ممکن است در مراحل جستجو تعدادی از پژوهش‌ها یافت نشده باشند. از این رو، به سایر پژوهشگران پیشنهاد می‌شود با بررسی‌های دقیق‌تر و اختصاص زمان بیشتر، مؤلفه‌های دیگری را شناسایی نمایند. همچنین در این مطالعه تنها از روش بررسی منابع نوشتاری استفاده شده است که به پژوهشگران پیشنهاد می‌گردد، سایر روش‌های پژوهش کیفی، نظیر مصاحبه نیز به کار گرفته شود. با توجه به اینکه الگوی تعامل مؤثر والد - کودک، ویژه کودکان پیش از دبستان از مؤلفه‌های کاربردی برخوردار است، توجه به آن، می‌تواند به عنوان الگویی راهنما، پژوهشگران را در فرآیند تدوین برنامه‌های آموزشی هدایت نماید. بنابراین پیشنهاد می‌شود این الگو در تدوین پروتکل‌های آموزشی مبتنی بر روابط والد - کودک مورد استفاده گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود متخصصان فعال در حوزه خانواده و فرزندپروری، از این الگو در جهت آگاهی‌بخشی به والدین نسبت به اهمیت تعاملات والد - کودک استفاده نمایند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته مشاوره در دانشگاه آزاد خمینی شهر با تاریخ تصویب پروپوزال ۹۸/۴/۱۶ می‌باشد که مجوزهای لازم جهت انجام پژوهش از سوی دانشگاه خمینی شهر مورد تأیید و صادر شده است.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حامی مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول پژوهشگر اصلی این تحقیق است.

نویسندگان دوم و سوم اساتید راهنما و نویسنده چهارم استاد مشاور می‌باشند.

تضاد منافع: نویسندگان در این پژوهش هیچ گونه تضاد منافی را اعلام نمی‌نمایند.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما و استاد مشاور تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

- Almukhambetova, A., & Hernández-Torrano, D. (2020). Gifted students' adjustment and underachievement in university: An exploration from the self-determination theory perspective. *Gifted Child Quarterly*, 64 (2), 117-131. [Link]
- Al Nofal, A., & Schwenk, W. F. (2013). Growth failure in children: a symptom or a disease? *Nutrition in Clinical Practice*, 28(6), 651-658. [Link]
- Anderson, P. J., & Reidy, N. (2012). Assessing executive function in preschoolers. *Neuropsychology review*, 22(4), 345-360. [Link]
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative research*, 1(3), 385-405. [Link]
- Aslani, K., Varasteh, M., Amanelahi, A. (2016). Effectiveness of positive parenting program training on parent-child interaction quality. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 7(28), 183-201. [Link]
- Amouzadeh F, honarmand P, Rahimzadeh M, Gharayagh zandi H, Rostami R. (2020). The impact of fifa on the ADHD symptoms in students with ADHD. *Journal of Psychological Science*. 19(93). 1049-1058. [Link]
- Azizi, A., Fatehizade, M., Ahmadi, A., Jazayeri, R. (2018). Effect of child-parent relationship therapy on parenting stress and empowerment of parents with children with Attention Deficit / Hyperactivity Disorder. *Family Counseling and Psychotherapy*, 8(1), 27-46. [Link]
- Ali Ghanavati, S., Sharifi, T., Ghazanfari, A., Abedi, M., Taghavi, A. (2019). Effectiveness of Parent-Child Interaction Educational Package on Attachment Quality of Children with Inadequate Mother-Child Interaction. *Empowering Exceptional Children*, 10(2), 237-249. [Link]
- Abedi Ja'fari, H., Taslimi, M., Faghihi, A., Sheikhzade, M. (2011). Thematic Analysis and Thematic Networks: A Simple and Efficient Method for Exploring Patterns Embedded in Qualitative Data Municipalities). *Strategic Management Thought*, 5(2), 151-198. [Link]
- Black, M. M., Walker, S. P., Fernald, L. C., Andersen, C. T., DiGirolamo, A. M., Lu, C., & Devercelli, A. E. (2017). Early childhood development coming of age: science through the life course. *The Lancet*, 389(64), 77. [Link]
- Bjorseth, A., & Wichstrøm, L. (2016). Effectiveness of parent-child interaction therapy (PCIT) in the treatment of young children's behavior problems. A randomized controlled study. *PloS one*, 11(9), 13. [Link]
- Bussing, R., Nelson, M. M., & Kurtz, S. (2016). Parent-Child Interaction Therapy: Treatment Components and Evidence-Base. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 10(55), 351. [Link]
- Burger, K. (2015). Effective early childhood care and education: Successful approaches and didactic strategies for fostering child development. *European Early Childhood Education Research Journal*, 23(5), 743-760. [Link]
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. [Link]
- Bondy, E. M., & Mash, E. J. (1999). Parenting Efficacy, Perceived Control over Caregiving Failure, and Mothers' Reactions to Preschool Children's Misbehavior. *Child Study Journal*, 29(3), 157-73. [Link]
- Bagner, D. M., & Eyberg, S. M. (2007). Parent-child interaction therapy for disruptive behavior in children with mental retardation: A randomized controlled trial. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 36(3), 418-429. [Link]
- Bratton, S. C., & Landreth, G. L. (2019). CPRT Training Resources. In *Child-Parent Relationship Therapy (CPRT) Treatment Manual* (pp. 177-188). Routledge. [Link]
- Chronis-Tuscano, A., Lewis-Morrarty, E., Woods, K. E., O'Brien, K. A., Mazursky-Horowitz, H., & Thomas, S. R. (2016). Parent-child interaction therapy with emotion coaching for preschoolers with attention-deficit/hyperactivity disorder. *Cognitive and Behavioral Practice*, 23(1), 62-78. [Link]
- Comer, J. S., Puliafico, A. C., Aschenbrand, S. G., McKnight, K., Robin, J. A., Goldfine, M. E., & Albano, A. M. (2012). A pilot feasibility evaluation of the CALM Program for anxiety disorders in early childhood. *Journal of anxiety disorders*, 26(1), 40-49. [Link]
- Carnes-Holt, K. (2012). Child-parent relationship therapy for adoptive families. *The Family Journal*, 20(4), 419-426. [Link]
- Denham, S. A., Bassett, H. H., & Zinsser, K. (2012). Early childhood teachers as socializers of young children's emotional competence. *Early Childhood Education Journal*, 40(3), 137-143. [Link]
- Donovan, M., Stoyles, G., & Berry, L. S. (2010). Postseparation parenting education in a family

- relationship centre: a pilot study exploring the impact on perceived parent-child relationship and acrimony. *Journal of Family Studies*, 16(3), 224. [\[Link\]](#)
- Domoff, S. E., & Niec, L. N. (2018). Parent-child interaction therapy as a prevention model for childhood obesity: A novel application for high-risk families. *Children and Youth Services Review*, 91, 77-84. [\[Link\]](#)
- Day, L. A., Costa, E. A., Previ, D., & Caverly, C. (2018). Adapting parent-child interaction therapy for deaf families that communicate via American Sign Language: A formal adaptation approach. *Cognitive and Behavioral Practice*, 25(1), 7-21. [\[Link\]](#)
- Dalvand H, Rassafiani M, Bagheri H. (2014). Family Centered Approach: A literature the review. *m.rj.* 8 (1):1-9. [\[Link\]](#)
- GoLinkoff, R. M., Can, D. D., Soderstrom, M., & Hirsh-Pasek, K. (2015). (Baby) talk to me: the social context of infant-directed speech and its effects on early language acquisition. *Current Directions in Psychological Science*, 24(5), 339-344. [\[Link\]](#)
- Homauni, M., Mariani, B. M., Yaacob, S. N., & AbuTalib, M. (2014). Parent-child relationship and aggression among adolescents in Tehran, Iran. *Life Science Journal*, 11(9), 766-70. [\[Link\]](#)
- Herschell, A. D., Scudder, A. B., Schaffner, K. F., & Slagel, L. A. (2017). Feasibility and effectiveness of parent-child interaction therapy with victims of domestic violence: A pilot study. *Journal of child and family studies*, 26(1), 271-283. [\[Link\]](#)
- Isanejad. O., Ghasemi, S. Y., Khandan, F. (2017). Examining the Factor Structure and Reliability of the Parent-Child Interaction Questionnaire (PACHIQ) among High School Students. *Family Research* 13(2): 251-272. [\[Link\]](#)
- Jeon, H. J., Peterson, C. A., & DeCoster, J. (2013). Parent-child interaction, task-oriented regulation, and cognitive development in toddlers facing developmental risks. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 34(6), 257-267. [\[Link\]](#)
- Kimber, M., McTavish, J. R., Luo, C., Couturier, J., Dimitropoulos, G., & MacMillan, H. (2019). Mandatory reporting of child maltreatment when delivering family-based treatment for eating disorders: A framework analysis of practitioner experiences. *Child abuse & neglect*, 88, 118-128. [\[Link\]](#)
- King, N., Horrocks, C., & Brooks, J. (2018). Interviews in qualitative research. *SAGE Publications*. 2nd Edition. p215. [\[Link\]](#)
- K Damodaran, D. (2015). Parent Child Interaction Therapy (PCIT): Child well-being through an effective parenting intervention. *Asian J. Nursing and Research*. 3(1). 37-39. [\[Link\]](#)
- King, N., & Horrocks, C. (2010). Interviews in qualitative research. *London: Sage*. [\[Link\]](#)
- Kakabaraee, K. (2016). The effect of family oriented problem solving curriculum education on parent-child relationship elementary School Students. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 7(26), 61-85. [\[Link\]](#)
- Kakabaraei, K., moradi, A. (2017). family oriented problem solving training to parents and the impact on the child's perception of parents. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 8(29), 165-185. [\[Link\]](#)
- Karimi E, DashtBozorgi Z. (2019). Effectiveness of Parent-Child Interaction Group Training on Behavioral Problems and Mother-Child Relationship in Mentally Retarded Children. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing (IJPN)*. 7 (5):36-43. [\[Link\]](#)
- Landry, S. H., Smith, K. E., Miller-Loncar, C. L., & Swank, P. R. (1997). Predicting cognitive-language and social growth curves from early maternal behaviors in children at varying degrees of biological risk. *Developmental psychology*, 33(6), 1040. [\[Link\]](#)
- Mahmoudpour A, Darba M, Khanjani Veshki S, Pasha S. (2020). Predicting student's academic competence based on parenting styles, perceived self-efficacy and emotion regulation. *Journal of Psychological Science*. 19(93). 1115-1124. [\[Link\]](#)
- Masomi, M., Etemadi, O., Ahmadi, S. (2013). The effectiveness of integrative group training approach (positive parenting program and behavior therapy) to improve mother child relationship. *Research in Clinical Psychology and Counseling*. 2(2).117-132. [\[Link\]](#)
- Mirzaei F, Shakerinia I, Asghari F. (2016). The Associations between Parent-Child Relationship and Aggressive Behavior among Students. *J Child Ment Health*. 2(4). 21-34. [\[Link\]](#)
- Maia, G. N., Frizzo, G. B., & Levandowski, D. C. (2020). Psychofunctional symptoms in infants of young mothers: Association with maternal mental health and parental bonding. *Early Human Development*, 141, 104938. [\[Link\]](#)
- Mei-Ju, C., Chen-Hsin, Y., & Pin-Chen, H. (2014). The beauty of character education on preschool children's parent-child relationship. *Procedia-*

- Social and Behavioral Sciences*, 143, 527-533. [\[Link\]](#)
- Maliken, A. C., & Katz, L. F. (2013). Exploring the impact of parental psychopathology and emotion regulation on evidence-based parenting interventions: A transdiagnostic approach to improving treatment effectiveness. *Clinical child and family psychology review*, 16(2), 173-186. [\[Link\]](#)
- Mazursky-Horowitz, H., Felton, J. W., MacPherson, L., Ehrlich, K. B., Cassidy, J., Lejuez, C. W., & Chronis-Tuscano, A. (2015). Maternal emotion regulation mediates the association between adult attention-deficit/hyperactivity disorder symptoms and parenting. *Journal of abnormal child psychology*, 43(1), 121-131. [\[Link\]](#)
- Maher, E. J., Marcynyszyn, L. A., Corwin, T. W., & Hodnett, R. (2011). Dosage matters: The relationship between participation in the Nurturing Parenting Program for infants, toddlers, and preschoolers and subsequent child maltreatment. *Children and Youth Services Review*, 33(8), 1426-1434. [\[Link\]](#)
- McCabe, K., Yeh, M., Lau, A., Argote, C. B., & Liang, J. (2010). Parent-child interactions among low-income Mexican American parents and preschoolers: do clinic-referred families differ from nonreferred families? *Behavior Therapy*, 41(1), 82-92. [\[Link\]](#)
- Mofrad, S., Abdullah, R., & Samah, B. A. (2009). Perceived parental overprotection and separation anxiety: Does specific parental rearing serve as specific risk factor. *Asian Social Science*, 5(11), 109-116. [\[Link\]](#)
- Myers, S. S., & Pianta, R. C. (2008). Developmental commentary: Individual and contextual influences on student-teacher relationships and children's early problem behaviors. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 37(3), 600-608. [\[Link\]](#)
- Miller, P. H. (2002). *Theories of developmental psychology*. Macmillan. [\[Link\]](#)
- Nesayan, A., Amani, M., & Gandomani, R. A. (2019). Cognitive Profile of Children and its Relationship With Academic Performance. *Basic and clinical neuroscience*, 10(2), 165. [\[Link\]](#)
- N'zi, A. M., Lucash, R. E., Clionsky, L. N., & Eyber, S. M. (2017). Enhancing parent-child interaction therapy with motivational interviewing techniques. *Cognitive and Behavioral Practice*, 24(2), 131-141. [\[Link\]](#)
- O'Connor, E., & McCartney, K. (2006). Testing associations between young children's relationships with mothers and teachers. *Journal of Educational Psychology*, 98(1), 87. [\[Link\]](#)
- Pempek, T. A., & Lauricella, A. R. (2017). The effects of parent-child interaction and media use on cognitive development in infants, toddlers, and preschoolers. *In Cognitive development in digital contexts* (pp. 53-74). Academic Press. [\[Link\]](#)
- Pajares, F., & Schunk, D. (2001). The development of academic self-efficacy. *Development of achievement motivation*. United States, 7, 1-27. [\[Link\]](#)
- Pourmohammadreza-Tajrishi M, A'shouri M, Afrouz G A, Arjmand-nia A A, Ghobari-Bonab B. (2015). The Effectiveness of Positive Parenting Program (Triple-P) Training on Interaction of Mother-child with Intellectual Disability. *jrehab*. 16 (2):128-137. [\[Link\]](#)
- Rhoades, B. L., Greenberg, M. T., Lanza, S. T., & Blair, C. (2011). Demographic and familial predictors of early executive function development: Contribution of a person-centered perspective. *Journal of Experimental Child Psychology*, 108(3), 638-662. [\[Link\]](#)
- Roshan, M., Aghayousefi, A., Alipour, A., Rezaee, A. (2020). Effectiveness comparison of parent-child interaction therapy and mother's coping therapy on reduction of intensity of child behavior problems in 3-6 year old children. *Clinical Psychology and Personality*, 14(1), 111-123. [\[Link\]](#)
- Reynolds, A. J., Temple, J. A., Robertson, D. L., & Mann, E. A. (2001). Long-term effects of an early childhood intervention on educational achievement and juvenile arrest: A 15-year follow-up of low-income children in public schools. *Jama*, 285(18), 2339-2346. [\[Link\]](#)
- Stewart, S. M., & Emslie, G. J. (2020). Extending Parent-Child Interaction Therapy to Preschool Children Who Are Depressed. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 59(7), 803-804. [\[Link\]](#)
- Sexton, T. L. (2019). Functional family therapy: An evidence-based, family-focused, and systemic approach for working with adolescents and their families. [\[Link\]](#)
- Sanders, M. R. (2003). Triple P-Positive Parenting Program: A population approach to promoting competent parenting. *Australian e-journal for the Advancement of Mental Health*, 2(3), 127-143. [\[Link\]](#)
- Sabanathan, S., Wills, B., & Gladstone, M. (2015). Child development assessment tools in low-income and

- middle-income countries: how can we use them more appropriately? *Archives of disease in childhood*, 100(5), 482-488. [\[Link\]](#)
- Schuman, S. L., Graef, D. M., Janicke, D. M., Gray, W. N., & Hommel, K. A. (2013). An exploration of family problem-solving and affective involvement as moderators between disease severity and depressive symptoms in adolescents with inflammatory bowel disease. *Journal of clinical psychology in medical settings*, 20(4), 488-496. [\[Link\]](#)
- Stephens, M. A. (2009). Gender differences in parenting styles and effects on the parent-child relationship. 1-26. [\[Link\]](#)
- Silk, J. S., Shaw, D. S., Skuban, E. M., Oland, A. A., & Kovacs, M. (2006). Emotion regulation strategies in offspring of childhood-onset depressed mothers. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(1), 69-78. [\[Link\]](#)
- Stright, A. D., Neitzel, C., Sears, K. G., & Hoke-Sinex, L. (2001). Instruction begins in the home: Relations between parental instruction and children's self-regulation in the classroom. *Journal of Educational Psychology*, 93(3), 456. [\[Link\]](#)
- Shafiee S, Hashemirazini H, Shahgholian M. (2018). The Role of Parent-Child Interaction and Sensory Processing Pattern in Predicting Children's Internalizing and Externalizing Problems. *JOEC*. 18 (1):19-32. [\[Link\]](#)
- Satoorian, S. A., Tahmassian, K., Ahmadi, M. R. (2017). The Role of Parenting Dimensions and Child-Parent Relationship in Children's Internalized and Externalized Behavioral Problems. *Family Research* 12(4): 683-705. [\[Link\]](#)
- Tamis-LeMonda, C. S., Bornstein, M. H., & Baumwell, L. (2001). Maternal responsiveness and children's achievement of language milestones. *Child development*, 72(3), 748-767. [\[Link\]](#)
- Talei, A., Tahmasian, K., vafai, N. (2011). Effectiveness of Positive Parenting Program Training on Mothers' Parental Self-Efficacy. *Family Research*. 7(3); 311-323. [\[Link\]](#)
- Tahmasbi A, khosropour F. (2019). The effectiveness of parent-child relationship management (CPRT) on social skills and emotional regulation of children under the age of 12 with ADHD. *Rooyesh*. 8 (6): 113-122. [\[Link\]](#)
- Trunzo, A. C. (2006). Engagement, parenting skills, and parent-child relations as mediators of the relationship between parental self-efficacy and treatment outcomes for children with conduct problems (Doctoral dissertation, University of Pittsburgh). Esther Sales, Faculty, School of Social Work. *University of Pittsburgh*.1-111. [\[Link\]](#)
- UNICEF.(2018). Learning through play Strengthening learning through play in early childhood education programmes. *Published by UNICEF Education Section, Programme Division 3 United Nations Plaza New York, NY 10017, USA*. United Nations Children's Fund (UNICEF). [\[Link\]](#)
- Vigil, D. C., & Hwa-Froelich, D. A. (2004). Interaction styles in minority caregivers: Implications for intervention. *Communication Disorders Quarterly*, 25(3), 119-126. [\[Link\]](#)
- Wallace, N. M., Quetsch, L. B., Robinson, C., McCoy, K., & McNeil, C. B. (2018). Infusing parent-child interaction therapy principles into community-based wraparound services: An evaluation of feasibility, child behavior problems, and staff sense of competence. *Children and Youth Services Review*, 88, 567-581. [\[Link\]](#)
- Yoshizumi, T., Murase, S., Murakami, T., & Takai, J. (2007). Dissociation as a mediator between perceived parental rearing style and depression in an adult community population using college students. *Personality and Individual Differences*, 43(2), 353-364. [\[Link\]](#)
- Zhang, X. (2011). Parent-child and teacher-child relationships in Chinese preschoolers: The moderating role of preschool experiences and the mediating role of social competence. *Early Childhood Research Quarterly*, 26(2), 192-20. [\[Link\]](#)
- Zare, H, Tahmassiyan, K, Pakdaman, Sh, Davari Ardakani, N, Rahimi, T. (2016). Observing Iranian Mother-Child Interaction in a Playing Situation. *Family Research* 12(1):7-25. [\[Link\]](#)
- Zabihi jalali zavareh E, Kazemian S, kasae A. (2020). Factors influencing of pre-school and elementary school periods on field selection of educational for ninth grade students: qualitative research. *Journal of Psychological Science*. 9(89)561-566. [\[Link\]](#)
- Zare Bahramabadi, M., Zahrakar, K., Salehian Broojerdi, H., Mohammadifar, M. (2013). The Effectiveness of Relationship Enhancement Program on Quality of Parent-Child Relationship in Mothers who are Heads of Household in Single-Parent Families. *Journal of Clinical Psychology*, 5(2), 14-24. [\[Link\]](#)